

Forord

Den faglige arbejderbevægelse har her i landet forskningsmæssigt stået i skyggen af den politiske. Henry Bruuns værk fra 1938 er stadig den eneste større videnskabelige fremstilling, og den behandler kun de tidligste år. Det er en af grundene til at vælge fagbevægelsen som tema for denne årbog.

De sidste 10 års øgede interesse for arbejderbevægelsens historie har imidlertid også givet sig udslag i fremkomsten af flere studier af fagbevægelsens historie, ikke mindst fordi mange har følt et behov for et historisk perspektiv for en vurdering af 1970'ernes faglige konflikter og modsætninger.

Denne årbogs artikler om fagbevægelse er ikke koncentreret omkring et specielt emne eller periode i fagbevægelsens historie. De omhandler dog alle sammen dansk fagbevægelse, bortset fra *Søren Federspiels* artikel om »Fagforeningsinternationalen og DSF til 1914«, der giver en oversigt over visse sider af den organiserede internationale fagbevægelses historie.

Fagforeningsinternationalen blev dannet i 1901, efter at der i den forudgående periode var oprettet landsorganisationer i de fleste europæiske lande. DSF og de øvrige skandinaviske landsorganisationer havde en central igangsættende og formidlende rolle i det internationale samarbejde på grund af deres stærke organisatoriske stilling og store erfaringer med fagligt samarbejde i Skandinavien. Det lykkedes imidlertid ikke for den danske/skandinaviske fagbevægelse at bevare initiativet. Modsætningerne mellem de forskellige fagforeningstyper inden for internationalen viste sig hurtigt at blive store, og det organisatoriske tyngdepunkt kom til at ligge i den tyske landsorganisation, der optrådte som formidler mellem de tradeunionistiske og de socialdemokratisk-reformistiske fagforeningstyper.

Therkel Strådes artikel om »Syndikalismen blandt Lager- og pakhusarbejderne i København« taget et andet ubeskrevet område op. Der findes nogle få mere politiske studier af den danske syndikalisme, mens den syndikalistiske fagopposition hidtil har været så godt som udforsket. Artiklens overordnede formål er at give et bidrag til en materialistisk forklaring af arbejderradikalismens historie igennem et detaljeret studium af en københavnsk fagforenings udvikling i perioden 1907-22 centreret omkring overenskomstforhandlingerne og konflikterne i afdelingen mellem den socialdemokratisk-reformistiske ledelse og den revolutionære-syndikalistiske opposition.

Den kvindelige del af arbejderbevægelsen hørte indtil for få år siden forskningsmæssigt til en af de mest forsømte dele af arbejderbevægelsens historie. *Hanne Carpersens* artikel om »Arbejderkvindernes Oplysningsforbund 1925-34« indgår i rækken af studier af den faglige og politiske

opposition i 1920'erne og 1930'erne. Arbejderkvindernes Oplysningsforbund (AO) fungerede primært som en fagopposition, men også som en bred oplysningsforening, i Kvindeligt Arbejderforbund, der næsten totalt var domineret af socialdemokrater. Som en konsekvens af omlægningen af den faglige strategi i DKP i 1930-31 skete der en ændring i AO's aktivitetsområde, idet den faglige politik blev udskilt og foreningen derefter især koncentrerede sig om seksualoplysning, hvilket viste DKP's ambivalente forhold til en selvstændig kvindeorganisering.

Britta Foged beskriver i sin artikel: »HK's kvindeopfattelse efter 1960«, kvindernes stilling inden for Danmarks næststørste fagforbund, HK, hvor kvinderne i dag udgør ca. $\frac{2}{3}$ af medlemmerne, men hvor ledelsen stadig er domineret af mænd. Artiklen fokuserer især på HK-ledelsens ideologiske opfattelse af kvinderne eksemplificeret ved HK-bladet og forsøger at efterspore udviklingstendensen i kvindeopfattelsen. Kvindernes erhvervshyppighed er steget meget kraftigt de sidste 20 år, og denne ændrede samfundsmæssige placering for kvinderne kræver en anden kvindeopfattelse. Det påvises således, at HK's kvindeideal har udviklet sig fra en passiv kvindeidentitet til en forestilling om aktive kvinder, der handler, uden at man rigtig har taget problemfeltet kvinde – arbejdsplads – familie op i en sammenhæng.

Fokuseringen på forhold i den danske fagbevægelses historie er forsøgt afbalanceret ved en forsknings- og litteraturoversigt, der indeholder beskrivelser og anmeldelser af litteratur om fagbevægelsen i en række udvalgte lande. Denne oversigt er ret uensartet, idet den består af en blanding af egentlige forskningsoversigter, anmeldelser, kommenteret bibliografi og mere dybtgående litteraturanalyser. Den er endvidere ufuldstændig ved at en række væsentlige lande, der har haft betydning for den danske fagbevægelses historie, mangler (f. eks. Sverige og Tyskland). Alligevel mener vi sådanne oversigter kan være nyttige som indgang til et nærmere studium af de pågældende landes arbejderbevægelse og være med til at udbrede kendskabet til arbejderbevægelsens internationale dimension.

Redaktionen